

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

UNIVERSITY "GOCE DELCEV" - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY
FACULTY OF EDUCATIONAL SCIENCES
REPUBLIC OF MACEDONIA

МЕЃУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА КЛИМЕНТОВОТО ДЕЛО

КОНФЕРЕНЦИЈА ПОСВЕТЕНА НА 1100 ГОДИШНИНАТА ОД
КЛИМЕНТОВОТО УПОКОЈУВАЊЕ

Св. Климент Охридски

Sv. Kliment Ohridski

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE ST. KLIMENT'S LIFEWORK

INTERNATIONAL CONFERENCE DEDICATED TO THE 1100th ANNIVERSARY
OF THE DEATH OF ST. KLIMENT

23-24 ЈУНИ 2016
ШТИП

23-24 JUNE 2016
SHTIP

МЕЃУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА
КЛИМЕНТОВОТО ДЕЛО

*Конференција посветена на 1100 годишнината од
Климентовото упокојување*

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
ST. KLIMENT'S LIFEWORK

*International Conference dedicated to the 1100th Anniversary of
the death of St. Kliment*

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Филолошки факултет
Факултет за образовни науки
Република Македонија

University “Goce Delcev” - Stip
Faculty of Philology
Faculty of Educational Sciences
Republic of Macedonia

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

821.163.1.09Св. Климент Охридски(062)
271.2-36Св. Климент охридски(062)
37(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција Климентовото дело : 23-24 јуни,
2016, Штип : зборник на трудови / [главен и одговорен уредник Драгана
Кузмановска, Соња Петровска] = International scientific conference
St. Kliment's lifework : 23-24 June, 2016, Shtip : book of
proceedings / [editor in chief Dragana Kuzmanovska, Sonja Petrovska].
- Штип : Универзитет “Гоце Делчев”, Филолошки факултет = Shtip =
Goce Delcev University, Faculty of philology, 2017. - 319 стр. :
илустр. ; 30 см

Дел од трудовите и на англ. јазик. - Фусноти кон текстот. -
Abstracts кон повеќето трудови. - Библиографија кон повеќето
трудови

ISBN 978-608-244-404-8

1. Насп. ств. насл.

а) Климент Охридски, св. (840-916) - Собири б) Образование - Собири
COBISS.MK-ID 103357962

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ

BOOK OF PROCEEDINGS

МЕЃУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА

КЛИМЕНТОВОТО ДЕЛО

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

ST.KLIMENT'S LIFEWORK

23-24 јуни 2016 23-24 June 2016
Штип Shtip

КЛИМЕНТОВОТО ДЕЛО

Зборник на трудови

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип,
Република Македонија

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Д-р Драгана Кузмановска

Д-р Соња Петровска

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

- Волф Ошлис – Германија
Драгана Кузмановска – Република Македонија
Мајкл Ерон Рокланд – САД
Соња Петровска – Република Македонија
Марјана Розенфелд – Русија
Татјана Тернова – Русија
Виолета Димова – Република Македонија
Игор Рижнар – Словенија
Дубравка Челинсек – Словенија
Снежана Мирасчиева – Република Македонија
Лазар Стошиќ – Србија
Стана Смилковиќ – Србија
Сунчица Дениќ – Србија
Даниела Коцева – Република Македонија
Рамадан Доган – Турција
Туран Челеби – Турција
Снежана Кирова – Република Македонија
Биљана Иванова – Република Македонија
Софија Заболотнаја – Русија
Татјана Уланска – Република Македонија
Марија Тодорова – Република Македонија

ST.KLIMENT'S LIFEWORK

Book of Proceedings: Scientific and Professional Papers

PUBLISHED BY

Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip,
Republic of Macedonia

EDITOR-IN-CHIEF

Dragana Kuzmanovska, PhD
Sonja Petrovska, PhD

EDITORIAL BOARD

Wolf Oschlies – Germany
Dragana Kuzmanovska – Republic of Macedonia
Michael Aaron Rockland – United States of America
Sonja Petrovska – Republic of Macedonia
Maryana Rosenfeld – Russian Federation
Tatyana Ternova – Russian Federation
Violeta Dimova – Republic of Macedonia
Igor Riznar – Republic of Slovenia
Dubravka Celinsek – Republic of Slovenia
Snezana Miraschieva – Republic of Macedonia
Lazar Stosic – Republic of Serbia
Stana Smilkovik – Republic of Serbia
Suncica Denik – Republic of Serbia
Daniela Koceva – Republic of Macedonia
Ramadan Dogan – Republic of Turkey
Turan Celebi – Republic of Turkey
Snezana Kirova – Republic of Macedonia
Biljana Ivanova – Republic of Macedonia
Sofya Zaboltnaya – Russian Federation
Tatjana Ulanska – Republic of Macedonia
Marija Todorova – Republic of Macedonia

ОРГАНИЗАЦИСКИ ОДБОР

Драгана Кузмановска
Соња Петровска
Виолета Димова
Блажо Китанов
Светлана Јакимовска
Стојко Стојков

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Толе Белчев (македонски јазик)
Марија Гркова (македонски јазик)
Татјана Уланска (англиски јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров
Костадин Голаков

АДРЕСА

Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. фах 201
МК-2000 Штип, Македонија

Овој Зборник е сведоштво за одбележување на 1100 годишнината од Климентовото упокојување преку успешно остварена меѓународна конференција од страна на Филолошкиот факултет и Факултетот за Образовни науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Климентова чест.

Во Зборникот се објавуваат трудовите од Конференцијата, со цел да останат сведоштво за идните генерации како што св. Климент и нам ни остави такви пишани дела и трајни траги.

CONFERENCE ORGANIZATION BOARD

Dragana Kuzmanovska
Sonja Petrovska
Violeta Dimova
Blazo Kitanov
Svetlana Jakimovska
Stojko Stojkov

LANGUAGE EDITORS

Tole Belcev (Macedonian language)
Marija Grkova (Macedonian language)
Tatjana Ulanska (English language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov
Kostadin Golakov

ADDRESS

Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip, Macedonia

This Book of Proceedings is a testimony of the jubilee, 1100 years of the death of St. Kliment, and the successfully organized International Conference by the Faculty of Philology and the Faculty of Educational Sciences of the Goce Delchev University in Shtip in the honour of St. Kliment.

The Book of Proceedings published the papers from the Conference to leave them to the future generations, as St. Kliment did with his written works and legacy.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

ПРЕДГОВОР

Од уредниците

FOREWORD

The Editors

КЛИМЕНТОВОТО ДЕЛО / ST.KLIMENT'S LIFEWORK

Илија БЕЛЕВ

СВЕТИ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ И ВТЕМЕЛУВАЊЕТО НА

БРЕГАЛНИЧКАТА КНИЖЕВНА ТРАДИЦИЈА..... 17

Добрила МИЛОВСКА

ПОУЧИТЕЛНИТЕ СЛОВА НА СВЕТИ КЛИМЕНТ 27

Соња ЕНЦЕКОВА СОПОТСКА

ТРАНСПОНИРАЊЕ И ХЕРМЕНЕВТИЧКИ АСПЕКТ НА

КНИЖЕВНИ ЖАНРОВИ ОД СТАРАТА СВЕТСКА

ЛИТЕРАТУРА ВО КЛИМЕНТОВОТО ДЕЛО 33

Димитар ПАНДЕВ

БИБЛИСКИТЕ ПАРАБОЛИ ВО КЛИМЕНТОВИТЕ СЛОВА

(СО ПОСЕБЕН ОСВРТ ВРЗ ПАРАБОЛАТА ЗА БЛУДНИОТ СИН)..... 53

Лилјана МАКАРИЈОСКА

УЛОГАТА НА ОХРИДСКАТА КНИЖЕВНА ШКОЛА ВО

РАЗВИТОКОТ НА СРЕДНОВЕКОВНАТА ПИСМЕНОСТ 59

Трајче СТОЈАНОВ

СВ. КЛИМЕНТ КАКО ЕТИЧАР 69

Снежана МИРАСЧИЕВА

ЗА ОДНОСОТ МЕЃУ УЧИТЕЛОТ И УЧЕНИКОТ-

ОД КЛИМЕНТА ДО ДЕНЕС 77

Толе БЕЛЧЕВ, Ранко МЛАДЕНОСКИ

КОНТЕКСТОТ СВ. КЛИМЕНТ VS ПРЛИЧЕВ ВО

МАКЕДОНСКАТА КУЛТУРНА МЕМОРИЈА..... 85

Жаклина ЃОРЃИОСКА, Лилјана МАКАРИЈОСКА ЦРКОВНОСЛОВЕНИЗМИТЕ ВО ПОЕМАТА ПОСВЕТЕНА НА АЗБУКОСЛОВЕЦОТ – КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ.....	95
Оливер ЦАЦКОВ УНИВЕРЗАЛНОСТА НА КЛИМЕНТОВОТО ДЕЛО – НЕИЗГАСЛИВА СВЕТЛИНА ЗА СЕСЛОВЕНСКИТЕ НАРОДИ	103
Милена РИСТОВА-МИХАЈЛОВСКА ЗА ДВЕ ПОХВАЛНИ СЛОВА НА СВЕТИ КЛИМЕНТ И БИБЛИСКИТЕ ЦИТАТИ И ЕЛЕМЕНТИ ВО НИВ	109
Весна КОЖИНКОВА СИЛАТА НА КЛИМЕНТОВИОТ ДУХ ВО РАЃАЊЕТО НА НОВАТА МАКЕДОНСКА КНИЖЕВНОСТ.....	117
Игор ЈАНЕВ, Борче МИЛОШЕСКИ ДЕЛОТО НА СВЕТИ КЛИМЕНТ ВО НАСТАВАТА ПО ИСТОРИЈА.....	127

ЛИТЕРАТУРА / LITERATURE

Волф ОШЛИС ГЕРМАНСКИОТ БИСКУП ВИХИНГ (830-912) – ПРОТИВНИК, КОНКУРЕНТ ИЛИ ЖРТВА НА МАКЕДОНСКИТЕ СЕДМОЧИСЛЕНЦИ.....	139
Suncica DENIC PERSECUTION AND HOMELAND IN SERBIAN LITERATURE OF KOSOVO AND МЕТОHIЈА.....	145
Stana SMILJKOVIC CULTURAL CONTEXT AND HUMANIZATION OF EDUCATION ON EXAMPLES OF LITERARY TEXTS FOR CHILDREN.....	153
Марија КРСТЕВА INTERTEXTUAL REFERENCES TO J. CONRAD'S NOVELLA HEART OF DARKNESS IN F. F. COPPOLA'S FILM APOCALYPSE NOW.....	161
Даниела КОЦЕВА УЛОГАТА НА ЦРКВАТА НЕКОГАШ И ДЕНЕС.....	167

ОБРАЗОВАНИЕ / EDUCATION

- Стојко СТОЈКОВ**
СВЕТИ КЛИМЕНТ КАКО НАШ И КАКОВ 175
- Марија КУСЕВСКА**
УПОТРЕБАТА НА ЕВРОПСКОТО ЈАЗИЧНО
ПОРТФОЛИО ЗА САМООЦЕНУВАЊЕ И РАЗВИВАЊЕ
АВТОНОМИЈА ПРИ УЧЕЊЕТО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ 195
- Слаѓана СТАМЕНКОВА**
ИНОВАТИВНИ МЕТОДИ ВО ОБРАЗОВАНИЕТО -
ПОВРЗУВАЊЕ НА МАКЕДОНИЈА СО ЕВРОПА И СО СВЕТОТ 203
- Наташа ЛАЗАРЕВА**
ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА И НЕЈЗИНОТО ВЛИЈАНИЕ ВРЗ
ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ..... 207
- Петре ПЕТКОВСКИ, Емилија ШЕЌЕРИНОВА**
ТЕСТИРАЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ ВО СОВРЕМЕНИОТ
ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС 213
- Ирена КИТАНОВА**
ЧИТАЊЕТО КАКО ПОТРЕБА И РАДОСТ 219
- Весна КОЦЕВА**
ИСТОРИСКИ ПРЕГЛЕД НА УПОТРЕБАТА И ДЕФИНИРАЊЕТО
НА ПОИМИТЕ ИНПУТ И ИНТЕЛК ВО МЕТОДИКАТА НА
НАСТАВАТА ПО СТРАНСКИ ЈАЗИК 225
- Марија ТОДОРОВА, Весна КОЦЕВА**
ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЈА НА ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ 233

ЈАЗИК / LANGUAGE

- Блаже КИТАНОВ**
ЉУБОВТА И ПЕСНАТА КАКО МОСТ ЗА
ИНТЕРКУЛТУРНА КОМУНИКАЦИЈА 241

Марија ЛЕОНТИЌ

ПРЕВОДНА ЕКВИВАЛЕНЦИЈА НА ЛЕКСИЧКО НИВО ПРИ
ПРЕВЕДУВАЊЕ ОД ТУРСКИ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК..... 249

Софија ЗАБОЛОТНАЈА

ПРЕВОДОТ И КОМЕНТАРИТЕ:
МОДЕРНАТА ПОТРЕБА ЗА КОМПРЕСИИ 257

Виолета НИКОЛОВСКА

Б. КОНЕСКИ – КОДИФИКАТОР НА МАКЕДОНСКИОТ
СТАНДАРДЕН ЈАЗИК 263

Светлана ЈАКИМОВСКА

ТЕРМИНИТЕ И НИВНИТЕ ФРАНЦУСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ
ВО ЗБОРНИКОТ ТЕРМИНОЛОГИЈА ОД ОБЛАСТА НА
ТЕОЛОГИЈАТА ОД ЈОВАН ТАКОВСКИ 273

Билјана ИВАНОВСКА, Мери БАСОВСКА

ЗА ЗБОРОТ ШТО НАПРАВИ УСПЕШНА КАРИЕРА ВО ЈАЗИКОТ..... 285

Снежана КИРОВА, Драгана КУЗМАНОВСКА, Биљана ИВАНОВА

СПОРЕДБА НА ПОСЛОВИЦИТЕ НА ЧЕТИРИ ЈАЗИЦИ 293

Татјана УЛАНСКА, Марија ТОДОРОВА

ЕФЕКТИВНОСТА НА КОРИСТЕЊЕ МЕТАФОРИ ВО
НАСТАВАТА ПО СТРАНСКИ ЈАЗИК..... 301

Делфина ЈОВАНОВА НИКОЛЕНКО

СЛИЧНОСТИ И РАЗЛИКИ МЕЃУ ГЛАГОЛИТЕ ВО
МАКЕДОНСКИОТ И РУСКИОТ ЈАЗИК..... 305

Весна ПРОДАНОВСКА

УЛОГАТА НА НАСТАВНИКОТ И НА УЧЕНИКОТ ПРИ
СОВЛАДУВАЊЕТО НА ПРАВИЛЕН ИЗГОВОР ВО
ИЗУЧУВАЊЕТО НА АНГЛИСКИОТ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК 313

ПРЕВОДНА ЕКВИВАЛЕНЦИЈА НА ЛЕКСИЧКО НИВО ПРИ ПРЕВЕДУВАЊЕ ОД ТУРСКИ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

Апстракт:

При преведување се почнува од зборот што е најмалата јазична единица што се употребува самостојно и може да има едно или повеќе значења. Постојат повеќе видови преводни еквиваленции на ниво на збор. Но постои и безеквивалентен збор. Во овој труд ќе ги разгледаме различните преводни еквиваленции и непостоењето на преводна еквиваленција при преведување од турски на македонски јазик.

Клучни зборови: *преведување, преведувач, превод, преводни еквиваленти, безеквивалентност.*

Marija Leontik²

TRANSLATION EQUIVALENCE ON LEXICAL LEVEL IN TURKISH- MACEDONIAN TRANSLATION

Abstract:

The word being the smallest lexical unit that can be used independently and may contain one or several elements of meaning is the starting point of interest in regards to translation. There are several types of translation equivalents on word level. However, there are instances of non-equivalence. This paper will review the different types of translation equivalence and non-equivalence in Turkish-Macedonian translation. It will further examine the actions of the translator when there is no word in the target language which expresses the same meaning as the word in the source language.

Key words: *translation, translator, translation equivalence, non-equivalence.*

¹ Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“-Штип

² Faculty of Philology, University “Goce Delcev” - Stip, Macedonia

1. Вовед

Преводна еквиваленција на ниво на збор значи еден збор од изворниот јазик да се замени со друг збор од јазикот-цел.

Целта на преведувањето е предавање на пораката од изворниот јазик во јазикот цел со достигнување на соодветна еквиваленција. Постојат повеќе видови еквиваленции на различни рамништа, од кои најчесто се применуваат јазичната, парадигматската, стилистичката, семантичката, формалната, референцијалната, прагматичката, динамичката и функционалната еквиваленција. Јазичната (формална) еквиваленција се однесува на планот на метајазикот и текстот, парадигматската еквиваленција на граматички план, стилистичката еквиваленција на планот на изразот, семантичката еквиваленција на планот на значењето на зборот, прагматичката еквиваленција на ситуациски план, динамичката еквиваленција на планот на ефектот и функционалната еквиваленција на планот на културната функционалност.

Јазичната (формална) еквиваленција се карактеризира со хомогеност на јазичен план меѓу изворниот и преведениот текст што овозможува преводот да делува природен. Преведувачот оваа еквиваленција ја користи како појдовна точка при декодирање на содржината во изворната порака и повторното кодирање и предавање на информацијата со иста вредност во преводот.

Парадигматската еквиваленција се реализира со заменување на граматичките елементи од изворниот текст со други во преводот без да се смени смислата на исказот. Оваа еквиваленција најчесто се постигнува со транспозиција што претставува синтаксичка парафраза.

Стилистичката еквиваленција се постигнува со експресивност на стилистичките елементи меѓу изворниот и преведениот текст без да се менува смислата на исказот. Секој јазик има пишан и устен стил во чии рамки се разликуваат повеќе функционални стилови (уметничколитературен функционален стил, публицистички функционален стил, научен функционален стил, административен функционален стил, разговорен функционален стил). Кај оваа еквиваленција примарна важност се дава на предавањето на стилот на изворниот текст, а потоа се обврнува внимание на формалната точност.

Семантичката еквиваленција се стреми за зборовите во изворниот јазик да пронајде коресподенти што имаат исто значење во јазикот-цел. Примената на оваа еквиваленција бара преведувачот добро да ги познава и користи двојазичните речници што имаат цел значењето на зборот во еден јазик најсоодветно да го предадат во другиот јазик.

Прагматичката еквиваленција има цел преку лексички избор, мелодичност, тон, движење и слично да предизвика кај рецепиентот на преводот исти ефекти пред сè на емотивен план (разбирање, реакции како радост, восхит, насмевка, болка и сл.) како што изворниот текст ги предизвикува кај читателот. Овој вид еквиваленција е посебно важна во книжевниот превод.

Динамичката еквиваленција стреми да предизвика кај рецепиентот на преводот исти ефекти пред сè на физички план (гестови, движења и сл.) како што изворниот текст ги предизвикува кај читателот. Оваа еквиваленција е многу важна за рекламните и пропагандните текстови, текстовите за забрана, текстовите што содржат упатства за користење на различни апарати и сл.

Функционалната еквиваленција има цел преку избор на соодветни јазични, контекстуални и културни елементи во преводот да го предаде изворниот текст што ќе може да биде функционален во културата-примател. При преведување фразеолошки изрази, пословици, метафори, пцости и слично еквиваленцијата не се бара во нивните јазични елементи туку во функцијата. За таа цел тие се заменуваат со израз во јазикот-цел што ги има истите функции во културата-примател.

Од гореизложениот краток преглед на разните видови еквиваленции може да се согледа местото, значењето и функцијата на преводната еквиваленција на лексичко ниво што се разгледува во рамките на семантичката еквиваленција. Преводната еквиваленција на лексичко ниво е појдовна точка не само при преведувањето на текстови од турски на македонски јазик и обратно, туку и при подготвување на двојазични речници (турско-македонски и македонско-турски речник). Затоа Мона Бекер (1992: 121-122) при преведување на текстови препорачува примена на еквиваленции на различни нивоа: еквиваленција на ниво на збор, еквиваленција над ниво на збор, еквиваленција на ниво на граматика, еквиваленција на ниво на текст и прагматичка еквиваленција. Различни теоретичари претпочитаат одредени еквиваленции во однос на други, но во практиката преведувачите се соочуваат со поинаква реалност. Зависно од видот на текстот и целната група за која е наменет текстот, преведувачот при подготовката за преведување или во процесот на преведувањето почнува со барање на еквиваленција на ниво на збор, а потоа ги вклучува и комбинира и другите видови еквиваленција. Од различниот избор, примена и комбинација на различни еквиваленции можат да се направат различни варијанти преводи на еден оригинален текст.

2. Преводна еквиваленција на лексичко ниво

Семантичката еквиваленција се јавува на ниво на зборови (лексеми). Преводна еквиваленција на ниво на збор значи еден збор од изворниот јазик да се замени со друг збор од јазикот-цел. Преведувачот го анализира значењето на зборовите во изворниот јазик и во јазикот-цел со цел да пронајде соодветен еквивалент. При барање на преводна еквиваленција на лексичко ниво се јавуваат три случаи:

- а) целосна преводна еквиваленција**
- б) нецелосна (делумна) еквиваленција**
- в) отсуство на еквиваленција (безеквивалентност)**

2.1. Целосната еквиваленција се јавува кај еднозначните зборови (лексеми) и е многу ретка бидејќи се однесува на мал број подрачја што имаат исто значење во изворниот јазик и во јазикот-цел. Оваа еквиваленција се нарекува и совпаѓање еден спрема еден. Целосната еквиваленција значи еден збор од изворниот јазик да се замени со друг збор од јазикот-цел што има иста вредност.

Целосната еквиваленција е типична за личните и за географските имиња, мерните единици, броевите, имињата на деновите во седмицата, месеците, годишните времиња, научните и техничките термини и сл. Преведувачот откако ќе утврди целосна еквиваленција, изразот од турскиот јазик го заменува со неговиот целосен еквивалент во македонскиот јазик.

ЦЕЛОСНА ЕКВИВАЛЕНЦИЈА (совпаѓање еден спрема еден)	
Турски - Türkçe	македонски -Makedonca
<i>Лични имиња</i> (Kişi Adları)	<i>Лични имиња</i>
Âdem, İsa, İskender	Адам, Христо, Александар
Dora, İris, Kamelya	Дора, Ирис, Камелија
<i>Географски имиња</i> (Coğrafya Adları)	<i>Географски имиња</i>
Londra, Paris, Milano, Madrid	Лондон, Париз, Милано, Мадрид
Belgrad, Sofya, Atina, Tiran	Белград, Софија, Атина, Тирана
İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa	Истанбул, Анкара, Измир, Бурса
Skopje, Bitola, Ştip, Ohrid	Скопје, Битола, Штип, Охрид
<i>Мерни единици</i> (Ölçü Birimleri)	<i>Мерни единици</i>
kilometre, metre, santimetre, milimetre	километар, метар, сантиметар, милиметар
kilogram, gram	килограм, грам
litre	литар
saat, dakika, saniye	саат, минута, секунда
<i>Броеви</i> (Sayılar)	<i>Броеви</i>
bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz, dokuz, on	еден, два, три, четири, пет, шест, седум, осум, девет, десет
<i>Имиња на денови во седмицата</i> (Gün Adları)	<i>Имиња на денови во седмицата</i>
pazartesi, salı, çarşamba, perşembe, cuma, cumartesi, pazar	понеделник, вторник, среда, четврток, петок, сабота, недела
<i>Имиња на месеците во годината</i> (Ay Adları)	<i>Имиња на месеците во годината</i>
ocak, şubat, mart, nisan, mayıs, haziran, temmuz, ağustos, eylül, ekim, kasım, aralık	јануари, февруари, март, април, мај, јуни, јули, август, септември, октомври, ноември, декември

**ПРЕВОДНА ЕКВИВАЛЕНЦИЈА НА ЛЕКСИЧКО НИВО
ПРИ ПРЕВЕДУВАЊЕ ОД ТУРСКИ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК**

<i>Имиња на годишните времиња</i> (Sezon Adları)	<i>Имиња на годишните времиња</i>
kış, ilkbahar, yaz, sonbahar	зима, пролет, лето, есен
<i>Научни и технички термини</i> (Bilim ve Teknik Adları)	<i>Научни и технички термини</i>
fizik	физика
kimya	хемија
atom	атом
matematik	математика

2.2. Нецелосната (делумна) еквиваленција се јавува на меѓујазичен план и е најчест однос помеѓу лексемите на два јазика. Кај оваа еквиваленција се јавуваат два случаја:

- лексемата на изворниот јазик има потесно семантичко поле од лексемата на јазикот-цел што се нарекува совпаѓање еден спрема многу;
- лексемата на изворниот јазик има пошироко семантичко поле од лексемата на јазикот-цел што се нарекува совпаѓање многу спрема еден.

2.2.1. Лексемата на изворниот јазик има потесно семантичко поле од лексемата на јазикот-цел (совпаѓање еден спрема многу) кога за еден израз во изворниот јазик имаме две или повеќе изрази во јазикот-цел. За совпаѓањето еден спрема многу типични се полисемијата и хомонимијата.

Преведувачот при преведување од турски на македонски јазик откако ќе утврди совпаѓање еден спрема многу, прво го решава проблемот со повеќезначноста преку избирање соодветен концепт во македонскиот јазик за предавање на изворниот израз од турскиот јазик.

НЕЦЕЛОСНА (ДЕЛУМНА) ЕКВИВАЛЕНЦИЈА (совпаѓање еден спрема многу)	
турски - Türkçe	македонски - Makedonca
öğretmen	учител, учителка, наставник, наставничка
öğrenci	ученик, студент
çorba	чорба, супа
acı	болка, лут, горчлив
bağ	врзол, врска, лозје
çay	чај, поток
kurt	волк, црв
sağ	десен, десна страна, здрав, жив
yüz	сто, лице, лик, површина, фасада

2.2.2. Лексемата на изворниот јазик има пошироко семантичко поле од лексемата на јазикот-цел (совпаѓање многу спрема еден) кога во јазикот-цел имаме еден израз за предавање на два или повеќе изрази од изворниот јазик.

Преведувачот при преведување од турски на македонски откако ќе утврди совпаѓање многу спрема еден, различните изрази во изворниот јазик ги предава со еден израз во јазикот-цел.

НЕЦЕЛОСНА (ДЕЛУМНА) ЕКВИВАЛЕНЦИЈА (совпаѓање многу спрема еден)	
турски - Türkçe	македонски - Makedonca
lezzet, tat, haz	вкус
tablo, resim	слика
âşık, sevdalı, tutkun, vurgun	вљубен
sevgi, aşk, sevda, karasevda, tutkunluk	љубов
haber, havadis	вест
çağrı, celp, davet, okuma	покана
dedikodu et-, çekiştir-, gıybet et-, kovla-, kötüle-, yer-, aleyhinde bulun-, aleyhinde konuş-	озборува
uğurla-, geçir-, yolcu et-	испраќа

2.3. Отсуство на еквиваленција (безеквивалентност, нулта еквиваленција) има кога постојат празнини во лексичкиот систем на јазикот-цел. Оваа еквиваленција се нарекува и совпаѓање еден спрема нула, а за безеквивалентната лексика се употребува и терминот реалии. Отсуството на еквиваленцијата може да се јави како резултат на културолошки, општествени, историски, географски, климатски и слични фактори. Совпаѓањето еден спрема нула е типична за културата во областа на исхраната, домот, облеката, обичаите и сл.

Преведувачот при преведување од турски на македонски кога ќе се соочи со совпаѓање еден спрема нула, бара начин да ги пополни овие празнини и да го изрази значењето во јазикот-цел. Проблемот на отсуство на еквиваленција преведувачот го решава со разновидни преведувачки постапки (парафраза, транспозиција, модулација, адаптација и сл.) со цел да го изрази значењето на изворната лексема во јазикот-цел.

ОТСУСТВО НА ЕКВИВАЛЕНЦИЈА (БЕЗЕКВИВАЛЕНТНОСТ, НУЛТА ЕКВИВАЛЕНЦИЈА) (совпаѓање еден спрема нула)		
турски Türkçe	македонски Makedonca	преведувачки решенија на преведувачот
aşure	–	варена пченица со разновидно овошје
keşkül	–	пудинг со бадеми
tavukgöğsü	–	пудинг со пилешко месо
piyaz	–	салата од варен грав со краставици, домати и кромид
selamlık	–	просторија за мажи
kına gecesi	–	муслиманска моминска вечер

3. Заклучок

Од минатото до денес се развија многу теории за преведувањето кои го зачнуваа, дефинираа, вклучуваа, анализираа, надградуваа или го видоизменуваа концептот еквиваленција. Таа директно или индиректно се обработува од минатото до денес, во теоријата и во практиката се развиваше многу долго време, помина низ многу етапи на развој и докажа дека е карактеристика на преводот што се разгледува на различни нивоа од процесот на преведувањето.

Денес имаме многу видови еквиваленција кои зависно од природата на изворниот текст можат одделно, комбинирани или последователно да се применуваат. Целта на преведувањето е предавање на пораката од изворниот јазик во јазикот цел со достигнување на соодветна еквиваленција.

Голем број теоретичари се согласуваат дека при преведувањето појдовна точка е еквиваленцијата на ниво на збор односно лексичката еквиваленција. Затоа Мона Бекер во својата книга "In other word" („Со друг збор“) тргнува од еквиваленцијата на ниво на збор, а потоа се насочува кон еквиваленција на ниво на реченица и на текст кои треба да се синхронизирани. И ние се согласуваме со овој став дека за обучување на идни нови преведувачи полесно е да се тргне од делот кон целината, односно од зборот кон текстот.

При примена на преводната еквиваленција на лексичко ниво се јавуваат три случаи: целосна преводна еквиваленција, нецелосна (делумна) еквиваленција и отсуство на еквиваленција (безеквивалентност). Нецелосната (делумна) еквиваленција и отсуството на еквиваленција ги поттикнува преведувачите и теоретски и практично да бараат, да пронаоѓаат и да развиваат нови преведувачки постапки и стратегии за нивно решавање со цел да се добие превод што ќе биде убав за читање и восприемање.

Референци

- [1] Ammann, Margret. (2008). *Akademik Çeviri Eğitimi Giriş*. (Превод: Deniz Ekeman). Ankara: Multilingual.
- [2] Gutknecht, Christoph; Röller, Lutz. (1996). *Translating by factors*. Albany: State University of New York Press.
- [3] Yazıcı, Mine. (2010). *Çeviribilimin Temel Kavram ve Kuramları*. Ankara: Multilingual.
- [4] Маролова, Даринка; Рау, Петар. (2014). *Скрипта по предметот преведување и толкување од македонски на германски јазик*. Штип: УГД.
- [5] Baker, Mona. (1992). *In other words*. New York: Routledge.
- [6] Никодиновска, Радица. (2009). *Дидактика и евалуација на преведувањето од италијански јазик на македонски и обратно*. Скопје: УКИМ.
- [7] Николиќ, Арсова Лидија. (1999). *Преведување - теорија и практика*. Скопје: УКИМ.